

Brigády Pohraniční stráže po 21. srpnu 1968

› Pavel Vaněk

Tento článek je nástinem některých událostí, k nimž došlo v srpnových dnech roku 1968 u brigád Pohraniční stráže po invazi vojsk pěti států Varšavské smlouvy.

Při pramenném výzkumu nepřekvapí, že mnohé zdroje informací nejsou dochovány, ač o jejich existenci v archivních materiálech zmínky jsou. Je to především proto, že nařízení se v té době předávala telefonicky, rádiem či ústní instruktáží, tedy bez fixace, eventuálně že byla mnohdy po provedení ničena. O existenci některých takovýchto nedochovaných řídících aktů jsme pak zpraveni díky pramenům z následujících let, kdy probíhaly tzv. *analýzy období*.

Příkladem materiálů, na něž se některé prameny odvolávají, jsou například operační nařízení velitele 5. brigády PS Cheb plukovníka Jaroslava Janů ze dne 21. srpna 1968.¹ Další příklad – na rozkaz velitele 7. pohraniční brigády Sušice z 21. srpna se odvolává též operační nařízení velitele této brigády Pohraniční stráže z 30. srpna 1968.² Nejucelenější jsou tudíž „analýzy“ dochované ve fondu Vojenské rady Hlavní správy Pohraniční stráže a ochrany státních hranic, sestavované zpravidla v roce 1970, eventuálně již o rok dříve.

První rovinu tohoto nástinu tvoří bezprostřední reakce brigád Pohraniční stráže na vstup vojsk Varšavské smlouvy. V Chebu bylo 20. srpna 1968 před půlnocí (ve 23:20 hod.) vyzváno velení brigády velitelským PS, aby se dostavilo na pracoviště.³ Ve Znojmě byly osobní zbraně přidělené vojákům z povolání vydány asi v 1:15 hod. při vyhlášení pohraničního poplachu, který byl upřesněn na poplach bojový.⁴ Další reakce brigád vyplývá například z ranního hlášení operačního důstojníka 7. sušické pohraniční brigády MNO ze dne 21. srpna 1968: „*Na základě obsazení našeho území vojsky Varšavské dohody byla vyhlášena zesílená ochrana st. hranice, obsazena st. hranice na DZ.*“⁵

1 Archiv bezpečnostních složek (dále ABS), f. Vojenská rada Hlavní správy Pohraniční stráže a ochrany státních hranic – VR HS PS OSH (dále 2358), inv. j. 35. Operační rozkazy velitele 5. pohraniční brigády Cheb z roku 1968 zcela absentují. Citovaný archivní pramen odkazuje na operační nařízení velitele brigády č. 06 a 07 vydaná 21. srpna 1968 na základě šifrovky velitelského PS č. 918.

2 ABS, f. 7. brigáda PS Sušice (dále 2343), inv. j. 483, Operační nařízení velitele 7. pohraniční brigády z 30. srpna 1968.

3 ABS, f. 2358, inv. j. 35, s. 6.

4 ABS, f. 2357, k. 528, č. j. PS-00243/01-1970, s. 11.

5 ABS, f. 2343, inv. j. 843.

Co mohla znamenat realizace tohoto hlášení? Především je třeba upřesnit některé termíny v něm uvedené. Drátěný zátaras (DZ) se nacházel v hraničním pásmu. Hraniční pásmo byla zóna při státní hranici, v níž nesměl nikdo bydlet, resp. vstup tam byl jen na povolení.⁶ Drátěný zátaras byl původně, v padesátých letech, stavěn těsně u státní hranice. Posléze při dalších přestavbách a výstavbách nových úseků se začal napřimovat a na mnoha místech vzdalovat od hranice. V souvislosti s plošnou instalací „signálních stěn“ (drátěný zátaras s osnovou drátů, jimiž procházel elektrický proud o nízkém napětí, který při pokusu – např. o přelezení – byl zdrojem signálu pohraniční rotě) se setkáváme v první polovině šedesátých let se zdvojením drátěných překážek. Trase drátěného zátarasu, v němž byl do roku 1966 elektrický proud o vysokém napětí, předcházela na některých místech ve vnitrozemí trasa signální stěny (týlová), vzdálená od třístěnného či dvoustěnného zátarasu v „ideálním případě“ několik minut běhu.⁷ Hloubka hraničního pásma závisela na osídlení území, jeho hospodářském využívání a přírodních poměrech. Činila až dva kilometry, avšak v některých případech mohla jeho hloubka dosáhnout i šest a více kilometrů (např. na Šumavě).

V otázce hloubky obrany státních hranic vůči zásahu zvenčí lze využít i paměti důstojníka Pohraniční stráže Jana Krátkého, který byl v roce 1968 velitelem 16. rotý Krabonoš 15. českobudějovické pohraniční brigády. Ve svých vzpomínkách⁸ vydaných roku 2008 uvádí mj., že před 21. srpnem „něco viselo ve vzduchu“. Že počítali s vpádem cizích vojsk do Československa a radili se (tj. velitelé sousedních rot Fišerovy Chalupy, České Velenice a Krabonoš), jaká opatření provést. Jedním z nich byla obrana území, v němž Pohraniční stráž operovala. Vedle hraničního pásma šlo i o přilehlé vnitrozemí vymezené silnicemi z Českých Velenic na Suchdol a Nové Hradky a o lesní úseky podél nich, kde měla PS svá stanoviště. Přitom počítali s tím, že mohou být vytlačeni na rakouské území. Za tímto účelem také proběhla konzultace s rakouskými pohraničníky, jak uvádí Jan Krátký.⁹

Nepředpokládám tedy, že by pohraničníci zaujali postavení jen na trase někdejšího elektrifikovaného drátěného zátarasu při státní hranici, ale že mohlo jít prakticky o celý prostor, v němž pohraniční rotý běžně operovaly a v němž měly svá stanoviště.

Brigády Pohraniční stráže, které byly v té době na státní hranici, lze rozdělit na dvě skupiny. Zatímco v první polovině padesátých let bychom je podle strážných hranic rozdělovali na brigády (brigády na hranici s NSR a brigády na hranici

6 ABS, Rozkaz ministra vnitra ČSSR č. 20 z roku 1964.

7 ABS, f. 4. brigáda PS Znojmo (dále 2341), k. 28, rok 1966. U 4. pohraniční brigády Znojmo byla týlová signalizace U-60 v roce 1966 vystavěna na 44 % délky drátěného zátarasu, tj. 69,5 km.

8 KRÁTKÝ, Jan: *Kluk z polenského zámku na hranicích vlasti*. Nakladatelství Oftis, Ústí nad Orlicí 2008, 2. vydání.

9 Tamtéž, s. 195.

s NDR¹⁰ a Rakouskem), nyní je posuzujeme podle rychlosti obsazení jejich úseku „vojsky internacionální pomoci“.

K těm, jejichž úseky byly obsazeny nejdříve, patřily 11. bratislavská pohraniční brigáda Ministerstva národní obrany a 5. chebská pohraniční brigáda MNO.¹¹ (V oblasti Bratislavy to bylo vlastně ihned, zároveň s počátkem invaze: několik československých pohraničnicků bylo internováno maďarským vojenským útvarem.¹² Do úseku chebské pohraniční brigády se proud sovětských vojsk valil přes Vojtanov, takže k obsazení Chebu došlo také vzápětí.)

Do druhé skupiny bychom pak zařadili 15. českobudějovickou, 7. sušickou a 9. domažlickou pohraniční brigádu MNO.¹³ Plánská brigáda (12. pohraniční brigáda Planá u Mariánských Lázní) a 4. znojemská stojí zhruba mezi oběma skupinami.¹⁴

Se zmiňovaným poplachem na velitelstvích pohraničních brigád souvisí i aktivity útvarů a jednotek směřující k tomu, aby nebyly odzbrojeny cizími vojsky. Kromě situace, že bylo odвлечeno vedení KSČ a státu do Moskvy, zde velkou roli sehrála i vlastní zkušenost pohraničnicků – pokus sovětských vojáků odzbrojit 8. pohraniční rotu Dubina chebské brigády¹⁵ a zajetí pohraničnicků 11. brigády z roty Rusovce maďarskými vojáky. Na pohraniční brigády došly zprávy o obklíčení kasáren ČSLA ve Vysočanech u Boru u Tachova¹⁶ a v Janovicích nad Úhlavou sovětskými vojsky¹⁷. K tomu lze připočítat i zapůsobení požadavku důstojníka sovětské armády vzneseného na jednání s velitelem 4. znojenské pohraniční brigády, že sovětská vojska „převezmou ochranu státní hranice v jejich úseku.“¹⁸

10 Do počátku roku 1966 byla prováděna vojsková ochrana na hranici s Německou demokratickou republikou 19. děčínskou a 3. karlovarskou pohraniční brigádou.

11 ABS, f. 2357/VPS, k. 360, svodka událostí dne 21. srpna 1968 k 04:00 hod. Dne 21. srpna 1968 v 01:00 hod. hlásila 11. bratislavská brigáda obsazení kasáren sovětskými vojsky, která přešla přes oddělení pasové kontroly (OPK) Rusovce. V téže době hlásila i 5. chebská brigáda obsazení svých kasáren. Do 03:00 hod. byl na ostatních brigádách klid.

12 Tamtéž, k. 361, č. j. PS-0835 z 15. října 1968. 22:45 hod. překročení v prostoru OPK Rusovce.

13 Tamtéž, k. 360, svodka událostí dne 21. srpna 1968. 13:30 hod. hlásí 9. domažlická brigáda, že v úseku 9. rotu Všeruby dorazily sovětské jednotky na hranici hraničního pásma.

14 Tamtéž, k. 360, svodka událostí, dne 21. srpna 1968. 04:05 hlásí velitel 12. plánské brigády obsazení škol (poddůstojnických) pěti tanky. V 09:40 hod. obsazen Mikulov.

15 Tamtéž, k. 360, složka 92.

16 Tamtéž, k. 360. Dle hlášení 12. plánské pohraniční brigády MNO z 22. srpna v 17:15 hod. „[...] Msp. Vysočany byl obklíčen sovětskou armádou a bylo mu dáno ultimátum, aby do 18:00 hod. složil zbraně [...]“ (Jde o Vysočany poblíž Boru u Tachova. Za ztotožnění děkuji Janu Edlovi ze Státního okresního archivu v Tachově.)

17 ABS, f. 2358, inv. j. 99.

18 Tamtéž, inv. j. 34, s. 39. Pozdější analýza toto podání velitele brigády Vladimíra Pokorného odmítala s tím, že šlo o „nabídnutí pomoci při ochraně SH“.

V prostoru objektu velitelství 9. brigády Domažlice došlo tedy 22. srpna po poledni k rozmístění tří tanků 12. motostřeleckého pluku s ostrou municí (v situaci, kdy ministr národní obrany nedovoloval výjezdy bojové techniky!) Kolem velitelství byla organizována obrana s využitím zabezpečovacích jednotek brigády – byl vyhotoven plán obrany, zřízena samostatná místnost pro velitele obrany a samostatná telefonní linka ke 12. motostřeleckému pluku.

Obdobně bylo postupováno u obou výcvikových praporů 9. brigády (výcvikové prapory Nýrsko a Poběžovice). V Nýrsku byly od 22. nebo 23. srpna v prostoru vjezdu do kasáren instalovány po dobu tří dnů dva obrněné transportéry a v prostoru vjezdu u velitelské budovy jeden obrněný transportér (analogie s ostatními útvary ČSLA).

Ve Znojmě u 4. brigády došlo k zatarasení vjezdu nákladními auty, k rozdělení objektů kasáren na obranné úseky a k vydání ručních granátů velitelům jednotlivých úseků.¹⁹

Kromě zabezpečení objektů kasáren brigád Pohraniční stráž proti vniknutí, je u 15. brigády doložena (Jan Krátký) likvidace směrových označků (u 16. roty 15. brigády, Halámky, Nová Ves) a vyhýbání se kontaktu se sovětskými vojsky.²⁰

U všech pohraničních brigád bylo připravováno náhradní velení pro jednotky brigád, včetně náhradního telefonického spojení. Asi 25. srpna se z velitelství PS rozjely skupiny provádět k tomuto náhradnímu velení instruktáž (např. plk. Josef Švihovec k 9. domažlické brigádě, k 15. českobudějovické brigádě pplk. Eduard Keller a major Milan Nejezchleba, pplk. Petr Soga ke 4. znojemské brigádě).

Pro velitelské stanoviště vybrala 9. brigáda objekt po bývalé rotě Zámeček (poblíž pohraniční roty Čerchov) ještě před instruktáží. Dne 27. srpna byla vypracována dokumentace pro výcvikové prapory a pohraniční roty – v zalepených obálkách s heslem „Praha“. Součástí dokumentace byla i mapa s vyznačením záložního místa velení a nákres linkového spojení. Po týdnu byly obálky staženy a zničeny. Objekt bývalé roty Zámeček měl tu výhodu, že odtud bylo možné vést linky k 5. rotě Čerchov, a Čerchov byl pro účely bojové pohotovosti určen jako rádiový spojovací uzel. Byly vyčleněny dvě operační skupiny, které se v případě zadání uvedeného hesla velitelstvím PS měly ujmout velení, a byl převezen materiál pro patnáct osob. Operační skupiny byly ubytovány u 5. roty Čerchov a u 7. roty Folmava. Jejich činnost na příkázaném místě však byla poměrně krátká. Byly vyslány připravit stanoviště 27. srpna a ještě též den odvolány – důvodem byl návrat československých představitelů z Moskvy.²¹

19 Tamtéž, inv. j. 35. Rozkaz k organizaci a přípravě obrany kasáren a k přípravě odchodu velitelství brigády do záložního velitelství byl vydán 25. srpna (možná dříve). Přehrazování vjezdu je zmiňováno i v případě objektu velitelství chebské brigády od 22. do 26. srpna.

20 Tamtéž, inv. j. 39. Zmínkou též KRÁTKÝ, Jan: *Kluk z polenského zámku na hranicích vlasti*, s. 189.

21 Tamtéž, inv. j. 99.

Takovéto skupiny byly vytvořeny i u chebské brigády.

U znojemské brigády byl vydán rozkaz k přípravě náhradního velení a spojení 25. srpna na základě instruktáže, kterou týž den prováděl „zmocněný zástupce velitelství PS pplk. Petr Soga. Instruktáž obsahovala pokyny pro organizaci záložního velitelského stanoviště, pokyny k vývozu materiálu k zajištění tohoto úkolu, pokyny k organizování přechodů nebo převádění osob, které se prokáží zvláštním doporučením nebo smluveným heslem, přes státní hranici.“²²

S přípravou záložních velitelských stanovišť mohlo souviset i využití spojovacích prostředků. Českobudějovická 15. brigáda vyvezla prostředky spojovací techniky (rádiovozy Třinec, RDS-66 a RDM-61) do prostoru Lipno, Nové Hradky, Suchdol a Kaplice.²³

Využití spojovací techniky však bylo důležité i jako podpora stranických a státních orgánů. Využilo se brigádní rozhlasové zařízení „Bouře“, z něhož byly vysílány v okruhu působení brigád relace pro obyvatelstvo. Při příjezdu delegace sovětských důstojníků na velitelství 9. brigády Domažlice z něj byla v ruském jazyce přečtena rezoluce proti vstupu vojsk.²⁴ Na teritoriu znojemské brigády z něj četli provolání velitelství brigády, jak u rot (a následně i v pohraničních vesnicích), tak i u výcvikového praporu v Břeclavi. V sídle druhého z praporů – v Jemnici – tomu Rusové údajně zabránili.²⁵

Dále šlo o použití rádiového vysílače SS-1000. Domažlická 9. brigáda PS jej využila k přenosu vysílání plzeňského rozhlasu v den vstupu vojsk 21. srpna.²⁶

Českobudějovická 15. brigáda PS spojovací techniku zapůjčila jihočeskému rozhlasu. Na zimním stadionu v Českých Budějovicích byla umístěna směrová vysílačka RDM-61. Připraven byl i vysílač SS-1000.²⁷

U pohraničních brigád se velitelé i řadoví příslušníci Pohraniční stráže pokoušeli o odposlech a rušení sovětských rádiových sítí. U 15. brigády vyhledali frekvenci spojovacích útvarů intervenčních vojsk a tři dny rušili jejich spojení, nežli jejich vysílačky zaměřil sovětský vrtulník. U 9. brigády byl do spojovací sítě sovětských vojsk vyslán přes radiostanici R-105 magnetofonový záznam nezjištěného obsahu. U českobudějovické brigády byl také organizován dálkopisný příjem jugoslávské tiskové agentury TANJUG a překlady jejích zpráv. Na žádost jihočeského Krajského výboru KSČ zřídila brigáda tajnou linku mezi 15. brigádou a velitelstvím Pohraniční stráže ke spojení krajského výboru s pražským vysočanským sjezdem.²⁸

22 Vykonavatelem rozkazu byl určen mjr. Ing. Josef Patřík, pověřený zástupce velitele brigády. Mísoto pro záložní velitelství bylo vybráno u 10. pohraniční rotý Podmolí (blízkost Znojma, přitom hůře přístupné než jiné rotý v okolí). 28. srpna byla příprava záložního velitelství odvolána.

23 ABS, f. 2358, inv. j. 39.

24 Tamtéž, inv. j. 99.

25 Tamtéž, inv. j. 34.

26 Tamtéž, inv. j. 99.

27 Tamtéž, inv. j. 39.

28 Tamtéž, inv. j. 39 a 99.

Spontánní odpor vůči cizím vojskům se projevil jak v letákových akcích (viz přílohy dále), tak v průběhu vojenských přísah připadajících na rok 1968. Z příkladu 7. sušické pohraniční brigády vyplývá, že nešlo o úmyslný přesun termínu přísahy, i když oddálení o několik dnů nelze vyloučit. V zásadě však platí, že nováčky obvykle do jednoho měsíce po nástupu skládali vojenskou přísahu. Ve dnech 31. července a 1. srpna probíhala prezentace povolanců ve třech výcvikových střediscích – Železná Ruda, Volary a Strážný.²⁹ Již 7. srpna byl rozkazem velitele brigády stanoven termín vojenské přísahy na 31. srpna 1968.³⁰ Tento termín tedy nebyl stanoven až následně po invazi. Obdobně vycházel termín přísahy i v minulých letech.³¹ Text vojenské přísahy měli totiž nováčky podepsat nejpozději měsíc po nástupu vojenské základní služby. Obvyklou formou byla hromadná recitace.³² Sporným se však stal poslední odstavec přísahy: „*Pro obranu socialismu jsem vždy připraven stát pevně v řadách ozbrojených sil Československé socialistické republiky po boku Sovětské armády i armád ostatních socialistických zemí v boji proti jeho nepřátelům a nasadit i svůj život k dosažení vítězství. Tak přísahám!*“³³

Na dotaz řídícího důstojníka – ve výcvikovém středisku 1. výcvikového praporu znojemské pohraniční brigády (i jinde tomu tak bylo): Kdo chce, aby byl z přísahy vypuštěn poslední odstavec? – odpověděli kladně všichni vojáci. Proto byl podepsán text přísahy bez tohoto posledního odstavce.³⁴

Autor se formou sondy do materiálu fondů brigád Pohraniční stráže pokusil sestavit určitou mozaiku reakcí příslušníků PS a jejich velitelů na vpád vojsk Varšavské smlouvy do ČSR. Zaměřil se především na prvních několik dní po 21. srpnu 1968, které ukazují, že chování a jednání velitelství pohraničních brigád bylo v této době ve shodě s celospolečenskou situací, a v žádném případě nebylo prosovětské. Tomu odpovídaly i čistky ve velitelském sboru Pohraniční stráže. Málokterý člen velení brigád byl na stejném nebo vyšším postu ještě po dvou letech...

29 ABS, f. 2343, inv. j. 437, Rozkaz 7. pohraniční brigády Sušice č. 0055 z 12. července 1968, Obsazení výcvikových středisek a výcvikových rot.

30 Tamtéž, Rozkaz 7. pohraniční brigády Sušice č. 064 ze 7. srpna 1968. V Rozkazu č. 068 z 27. srpna 1968 je uvedeno, že termín slavnostní přísahy se neruší.

31 ABS, f. 2343, inv. j. 436, Rozkaz 7. pohraniční brigády Sušice č. 077 z 30. srpna 1967. Slavnostní vojenská přísaha nástupního ročníku 1967 byla vykonána 26. – 27. srpna 1967.

32 *Příručka pro důstojníky a praporčíky v záloze*. Kolektiv autorů, sestavil Ludvík Dvořák. Naše vojsko, Praha 1966, 3. přepracované vydání, s. 10.

33 Tamtéž.

34 ABS, f. 2358, inv. j. 34, s. 41. Oproti situaci u sušické brigády zde datum přísahy posunuli.

VÝZVA VŠEM POHRANIČNÍM ROTÁM

Pohraničníci VR-VB vyzývají všechny pohraničníky Jižní Moravy, aby se aktivně zapojili svými rezolucemi, a aby tím podpořili činnost vlády a ÚV KSČ v čele se soudruhy Svobodou, Černíkem, Dubčekem a Smrkovským. Velice si ceníme toho, že i nadále bedlivě střežíte naše SH, za tak ztížených podmínek, které nastaly v naší vlasti.

Snažte se diskutovat a vysvětlovat okupačním vojákům, že v našem státě byl a je klid, a že k žádné kontrarevoluci u nás nedošlo.

I nadále řešte všechny situace rozvážně a klidně, neboť jen tak zvítězíme nad neoprávněným vpádem vojsk Varšavské smlouvy.

CELÝ SVĚT
JE S NÁMI

Personální složení velitelství pohraničních brigád v srpnu 1968

Brigáda/ funkce	5. chebská	12. plánská	9. domažlická	7. sušická
VB	Janů Jaroslav (od 1. 6. 1962)	Ing. Beneš Václav (od 1. 4. 1966)	Ircing Václav (od 1. 9. 1961 s výjimkou 1. 10. 1963–10. 7. 1964)	Ing. Pokorný Stanislav (od 16. 3. 1963, s výjimkou 2. 10. 1967–6. 7. 1968)
NPO	Stolin Josef (od 1. 1. 1966)	Havlík Jaroslav (od 1. 2. 1966)	Frydryšek Miloslav (od 1. 3. 1968)	Kopis Jaroslav
NŠ	Egermayer Jaroslav (od 1. 4. 1966)	Talla Zdeněk (od 1. 4. 1966, s výjimkou 2. 10. 1967–6. 7. 1968)	Pulicar Vladislav (od 1. 3. 1968)	Ing. Majtner František (od 30. 7. 1968, 1. 10. 1967–30. 7. 1968 VB)
ZV/ ZVBP	Ing. Hřivna Jaroslav (od 1. 9. 1967)	Kavula Ján (od 1. 4. 1966)	Ing. Hrkal František (od 1. 8. 1967)	Rychnovský Jan (od 1. 9. 1967)
ZT	Aman Josef (od 12. 8. 1967)	Ing. Rumlena Ladislav (od 15. 1. 1964)	Svoboda Zdeněk (od 1. 2. 1962, s výjimkou 1. 10. 1965–8. 7. 1966)	Novák František (od 1. 9. 1956)
ZVT	Toms Josef (od 1. 4. 1966, s výjimkou 1. 4.–27. 4. 1968 a 1. 10. 1968 až 25. 7. 1969)	Černý Jaromír (od 1. 4. 1966)	Jarolím Stanislav (od 1. 9. 1967)	Podroužek Karel (od 1. 4. 1966)

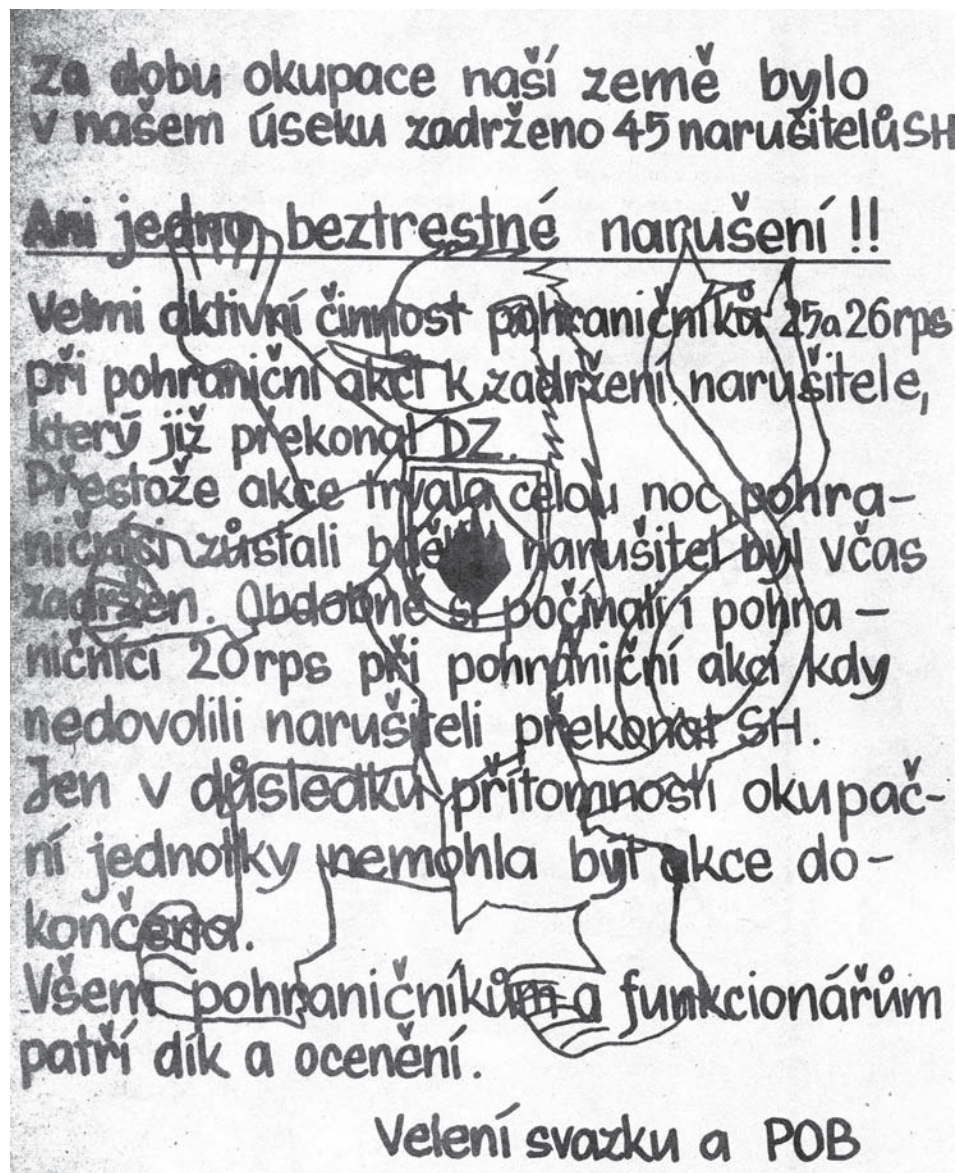
VB – velitel brigády, NPO – náčelník politického oddělení, NŠ – náčelník štábu, ZV/ZVBP – zástupce velitele/ zástupce velitele pro bojovou přípravu, ZT – zástupce velitele pro těl, ZVT – zástupce velitele pro věci technické.

Za konzultaci k personálnímu obsazení velitelství 11. bratislavské brigády děkuji Ľubomíru Morbacherovi z Ústavu paměti národa.

15. českobudějovická	4. znojemská	11. bratislavská
Rubáš Jindřich (od 15. 4. 1956, s výjimkou 1. 10. 1962–13. 7. 1963)	Pokorný Vladimír (od 1. 9. 1958)	Šedivý Ondřej
Hubený Alois (od 1. 8. 1962)	Dočekal Jan (od 8. 6. 1967)	Vojtěch Miroslav
Miloslav Chábera (od 15. 8. 1963)	Zahálka Jaroslav (od 9. 6. 1967)	Holan Jan
Ambroz Otakar (od 1. 4. 1966, s výjimkou 1. 10. 1967 až 31. 7. 1968, kdy byl pověřen zastupováním NŠ)	Ing. Patřík Josef (náčelník odd. bojové přípravy, pověřen místo Vladimíra Kučery,)	?
Ing. Pohanka Václav (od 3. 7. 1966)	Kopečný Antonín (od 15. 1. 1964, s výjimkou 3. 10. 1966–?)	Senyšín Štefan (od 1. 9. 1956)
Káčerek Matěj (od 1. 4. 1966)	Dvořák Jaroslav (od 1. 4. 1966)	Ivanič Štefan

Údaje zjišťovány z: ABS, f. Osobní evidenční karty; f. 2357/HS PS OSH, balík A 28, A 30 – rozkazy velitele PS a náčelníka Politické správy PS ve věcech kádrových (rok 1966 a 1967); f. Personální spisy (příslušníků rezortu vnitra); f. 2358.

Nepřehlízíme k tomu, zda 21. srpna 1968 osoby byly či nebyly na dovolené, v pracovní neschopnosti atd. V případě některých osob nebylo z důvodu absence pramenů možné stanovit dobu, odkdy byly ve funkci.

V VŠEM POHRANIČNÍKŮM

Již čtvrtý den probíhá v naší vlasti, ČSSR nežádoucí a ostudná okupace. Nad tímto jsme všichni rozhořčení, neboť politikové Sovětského svazu, Německé demokratické republiky, Bulharska, Mačarska, Polska pošlapali dohody z Čierné a Bratislavy. Jednotně odsuzujeme okupanty a jejich politiky a kategoricky žádáme, aby ihned odešli z naší vlasti. Pošlapali základní lidská práva a svobody našich národů a nemají u nás co dělat.

Plně a jednoznačně jsme za našim novým ústředním výborem KSČ zvoleném na XIV. sjezdu KSČ v čele se soudruhem Dubčekem. Naši vládu v čele se soudruhem ing. Černíkem a Národní shromáždění se soudruhem Smrkovským považujeme za jedině zákonodárné a výkonné orgány pro řízení naší společnosti.

Žádáme kategoricky, aby okupační vojska svým odchodem umožnila těmto našim právoplatně zvoleným orgánům řídit život naší společnosti.

My příslušníci Pohraniční stráže strážíme pevně a spolehlivě hranice jižní Moravy. Velitelství spolu se všemi pohraničníky je prodchnuto odhodláním nevydat dobrovolně jižní hranici z našich rukou. Občané v přilehlých obcích a v celé naší vlasti jsou nám vděční za naše odhodlání. Lidé našich národů nám věří.

Velení brigády děkuje všem pohraničníkům za dosavadní dobré plnění úkolů a věrnost naší vlasti. Držte se!

VELENÍ 4 bps a politické oddělení

СОЛДАТУ СОВЕТСКОЙ АРМИИ !!

Тебя злоупотребили к оккупации нашей социалистической родины, Чехословацкой республики.

Вам говорят, что вы пришли погасить контрреволюцию у нас.

Вы сами убедились в том, что у нас никакой контрреволюции нет. Как раз наоборот ваши командиры не предоставляют возможность свободной деятельности нашим законно избранным органам и учреждениям Компартии и правительства.

Некоторые ваши солдаты стреляют в безоружных людей и есть даже мертвые и раненые и среди них и дети.

Так мы себе братство и союз никогда не представляли и не представляем.

Мы верим, что вы поймете, что вас злоупотребили и что ваше присутствие на нашей территории ~~я~~ напрасное и серьезно вредит не только делу социализма у нас, но и интересам коммунистического движения во всем мире.

Поймите, что вам здесь в данное время нет места и что вас весь наш народ считает оккупантами.

Пограничники Южной Моравии!

Další leták z produkce tiskárny politického oddělení 4. pohraniční brigády.
Zdroj: ABS

„Vojákoví Sovětské armády!

zneužili tě k okupaci naší socialistické vlasti, Československé republiky.

Říkají vám, že jste k nám přišli zabránit kontrarevoluci. Sami jste se přesvědčili, že u nás žádná kontrarevoluce není [...] Pamatujte si, že teď tu pro vás není místo, a že vás celý náš národ považuje za okupanty.

Pohraničníci jižní Moravy!“

(překlad)